

15. 3. 1939 - okupace českých zemí nacistickým Německem

Patnáctého března roku 1939 míří z Berlína do Prahy dva vlaky. V každém z nich sedí jeden z mužů, kteří se krátce předtím setkali. Emil Hácha se vrací domů jako prezident státu, který už vlastně neexistuje. Adolf Hitler míří do srdce další země, o kterou – po Rakousku – rozšiřuje svoji Velkoněmeckou říši. Ale nepředbíhejme...

Mnichovská dohoda ukončuje 30. září 1938 existenci „Masarykova“ Československa. Jeho pohraniční území si rozeberou hlavně Němci a Maďaři, přizívají se i Poláci. Česko-Slovensku, jak se teď stát jmenuje, asi předpovídají delší budoucnost jen ti největší optimisté. Hitler o něm posměšně mluví jako o „Rest-Tschechei“, zbytku Česka, na autonomní Slovensko a Podkarpatskou Rus si brousí zuby Maďaři. Dlouhá existence skutečně Česko-Slovensko nečeká. Když 12. února 1939 začnou v Berlíně s Němci tajně jednat představitelé Slováků, je to začátek konce. A uspíší ho – omyl.

Zmýlí se totiž vláda a prezident v Praze. Domnívají se, že slovenští politici usilují o odtržení od českých zemí. Je to ale naopak, do vyhlášení slovenské samostatnosti je tlačí samo Německo. A chybný úsudek vede česko-slovenskou vládu k dalšímu chybnému kroku: pokusí se sesadit autonomní slovenskou vládu a na Slovensku je vyhlášen výjimečný stav. Nikdo z českých politiků nejspíš netuší, jak to hraje Hitlerovi do karet. Ten už 11. března vydává rozkaz k vojenské akci a zabrání českých zemí. Stanoví i datum: 15. března. Německá armáda se může chystat do akce.

Třináctého března přijíždí do Berlína (nyní vlastně sesazený) předseda slovenské autonomní vlády Jozef Tiso. Hitler ho přijímá s poctami, které náleží jen hlavám států; jedná s ním však docela ultimativně. Večer mu nařizuje, aby se vrátil ihned do Bratislavy a okamžitě zařídil vyhlášení nezávislého Slovenska. Pokud se tak nestane, Německo „nebude bránit Maďarsku, aby prosadilo své zájmy“. Tiso ho ujistí o své oddanosti - jednak už nemá jinou možnost, jednak mu myšlenka samostatného Slovenska nakonec není proti mysli. Jde to ráz na ráz: ráno 14. března už je Tiso zpět v Bratislavě, dopoledne je svolán slovenský sněm a pár minut po poledni je slovenský stát slavnostně vyhlášen. Všichni aktéři nepochybně vědí, že bude suverénní jen do té míry, jakou mu dovolí Německo. Úleva z toho, že nad zemí už nevisí Damoklův meč maďarské nadvlády, ale prozatím obavy přehluší.

Týž den Maďarsko požaduje vydání zbytku Podkarpatské Rusi. Na té jsou ještě vojenské jednotky věrné pražské vládě; ty se pokusí území bránit. Dnes jde o epizodu téměř zapomenutou, stejně jako devítidenní *malou válku* Slovenska s Maďarskem. V té paradoxně organizovali až téměř do konce března obranu východního Slovenska (tedy území samostatného státu „pod ochranou Německa“) čeští důstojníci. To, že v letech 1938 a 1939 bylo československé území vydáno bez boje, je tedy jen historický mýtus. Na východě bývalé republiky položily své životy desítky českých vojáků v československých uniformách. A rozhodně by neměli být zapomenuti.

Česká vláda od poledne 14. března usilovala už jen o jediné, o udržení samostatnosti českých zemí. Neměla ale na vývoj situace vlastně žádný vliv. Večer téhož dne odjíždí prezident Hácha s ministrem zahraničí Chvalkovským do Berlína na schůzku s Hitlerem. Chtějí mu nabídnout dalekosáhlé ústupky, aby udrželi nezávislost Čech a Moravy. Ale nacistický vůdce už je rozhodnut. Jeho vojska nad ránem překročí hranice. Háchův souhlas vlastně nepotřebuje, ale hodil by se mu. Jednání je dramatické: Hitler na Háchu naléhá, pak na něj řve a vyhrožuje mu. Maršál německého letectva Göring se chová naopak „přátelsky“ a tichým klidným hlasem vysvětluje, že v případě českého nesouhlasu bude bombardovat Prahu. Hácha během jednání zkolabuje, ale Hitlerův lékař se o něj postará. Kolem druhé hodiny v noci prezident telefonuje do Prahy a svolává zasedání vlády. Armáda nesmí klást odpor a musí se nechat odzbrojit. Vláda se schází ve čtvrt na čtyři ráno, za půl hodiny rozesílá ministr národní obrany generál

Syrový prezidentův rozkaz všem složkám armády. Od půl páté rozhlas začíná vysílat stále se opakující zprávu, že německé vojsko začne od šesti obsazovat české země, obyvatelstvo nemá klást odpor a vyhnout se projevům nesouhlasu. Mezitím v Berlíně zcela zdrcený Hácha podepisuje memorandum německé a česko-slovenské vlády; prezident memorandum považuje za tiskové prohlášení, a tak mu nepřikládá valný význam. V textu souhlasí s okupací a „vkládá osud českého národa a země s plnou důvěrou do rukou Vůdce Německé říše“.

V devět ráno jsou už němečtí vojáci v Praze, v jedenáct obsazují Hrad. Během dne armáda s černými kříži na vozidlech a tancích zabere celé území Čech a Moravy. K incidentům nedojde, projevy odporu ze strany obyvatel jsou minimální. Německá armáda přejímá veškerou moc a generál Blaskowitz vyhlašuje „Roskas pro Obyvatele“. Dnes vzbuzuje svojí špatnou češtinou úsměv, ale lidem tehdy moc do smíchu nebylo...

Aufruf an die Bevölkerung!

Auf Befehl des Führers und Obersten Befehlshabers der Deutschen Wehrmacht habe ich im Lande Böhmen mit dem heutigen Tage die vollziehende Gewalt übernommen.

Hauptquartier Prag, den 15. März 1939.

Der Oberbefehlshaber der Heeresgruppe 3

Blaskowitz
General der Infanterie.

Rozkas pro Obyvatele!

Na rozkas Votze a nejvyššího Prezidenta německé Armády převzal sem v zemi české s nešním dnem celou moc.

Hlavní-Quartier Praha, dne 15. Brézna 1939

Vrchní Komandant Armadni-Odil 3

Blaskowitz
General Pjechoty

vybudovaná na zlu bude jednou zničena stejně jako on sám. Všem diktátorům, kteří chtěli vzít jiným svobodu a životy, se to stalo.

A stane se to i všem současným a budoucím.

V úvodu jsme zastihli Háchu a Hitlera na cestě z Berlína do Prahy. Ač Háchův vlak vyjel dřív, dorazil na pražské nádraží později; německé dráhy to zdůvodnily špatným počasím a závějemi. Ve skutečnosti musí být Hitler v Praze první. Když dorazí na Pražský hrad, stále tam zasedá vláda. A překvapeného Hitlera „vítá“ neméně překvapený ministr Syrový – v uniformě armádního generála československé armády. Dějiny jsou někdy pořádně ironické.

Hitler pro sebe zabere část hradního paláce s výhledem na Staré Město. Obrázek nacistického vůdce v okně se stane později předlohou pro známou poštovní známku. Hitler je svým lehkým vítězstvím nadšen: ač vegetarián a abstinent, dá si k večeři pražskou šunku a zapije ji plzeňským. Druhý den vydá výnos o zřízení Protektorátu Čechy a Morava. Je jistě spokojen, daří se mu. Ale jeho konec jednou přijde. Cenou za to bude utrpení miliónů, ale jeho říše